ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 25ης Ιανουαρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-48/05,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Landgericht Nürnberg-Fürth (Γερμανία) με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2005, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Φεβρουαρίου 2005, στο πλαίσιο της δίκης

Adam Opel AG

κατά

Autec AG,

παρισταμένης της:

Deutscher Verband der Spielwaren-Industrie eV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann, πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann και M. Ilešič (εισηγητή), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Φεβρουαρίου 2006,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Adam Opel AG, εκπροσωπούμενη από τους S. Völker και A. Klett, Rechtsanwälte,

— η Autec AG, εκπροσωπούμενη από τους R. Prager και T. Nägele, Rechtsanwälte, καθώς και από τον D. Tergau, Patentanwalt,

— η Deutscher Verband der Spielwaren-Industrie eV, εκπροσωπούμενη από τον T. Nägele, Rechtsanwalt,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την A. Bodard-Hermant,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον M. Bethell, επικουρούμενο από τους M. Tappin, barrister, και S. Malynicz, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun, B. Rasmussen και W. Wils,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, και 6, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1, στο εξής: οδηγία).

Το νομικό πλαίσιο

2 Το άρθρο 5 της οδηγίας, με τίτλο «Δικαιώματα που παρέχει το σήμα», ορίζει τα εξής:

«1. Το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο αποκλειστικό δικαίωμα. Ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του:

α) σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί·

β) σημείο για το οποίο, λόγω της ταυτότητας ή της ομοιότητάς του με το σήμα και της ταυτότητας ή της ομοιότητας των προϊόντων ή των υπηρεσιών που καλύπτονται από το σήμα και το σημείο, υπάρχει κίνδυνος σύγχυσης του κοινού, συμπεριλαμβανομένου και του κινδύνου συσχέτισης του σημείου με το σήμα.

2. Ένα κράτος μέλος μπορεί επίσης να προβλέπει ότι ο δικαιούχος δικαιούται να απαγορεύει σε κάθε τρίτο να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του, σημείο πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το σήμα, για προϊόντα ή υπηρεσίες μη παρόμοιες με εκείνες για τις οποίες το σήμα έχει καταχωριστεί, εάν αυτό χαίρει φήμης μέσα στο κράτος μέλος και η χρησιμοποίηση του σημείου, χωρίς νόμιμη αιτία, θα επέφερε, αχρεωστήτως, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή θα ήταν βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.

3. Μπορεί, ιδίως, να απαγορεύεται, εάν πληρούνται οι όροι των παραγράφων 1 και 2:

α) η επίθεση του σημείου επί των προϊόντων ή της συσκευασίας τους·

β) η προσφορά των προϊόντων ή η εμπορία ή η κατοχή τους προς εμπορία ή η προσφορά ή παροχή υπηρεσιών υπό το σημείο·

γ) η εισαγωγή ή η εξαγωγή των προϊόντων υπό το σημείο·

δ) η χρησιμοποίηση του σημείου σε επαγγελματικό έντυπο υλικό και στη διαφήμιση.

[...]

5. Οι παράγραφοι 1 έως 4 δεν θίγουν τις διατάξεις που ισχύουν στα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία από τη χρήση του σημείου για σκοπούς άλλους από εκείνους της διάκρισης των προϊόντων ή των υπηρεσιών, όταν η χρήση του σημείου αυτού, χωρίς νόμιμη αιτία, επιφέρει, αχρεωστήτως, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή είναι βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.»

3 Το άρθρο 6 της οδηγίας, με τίτλο «Περιορισμός των αποτελεσμάτων του σήματος», προβλέπει, στην παράγραφό του 1, τα εξής:

«Το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει στους τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές:

α) το όνομά του και τη διεύθυνσή του·

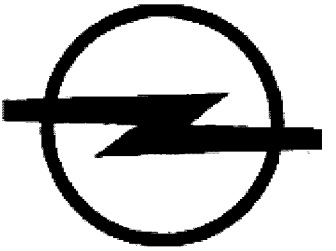
β) ενδείξεις περί το είδος, την ποιότητα, την ποσότητα, τον προορισμό, την αξία, τη γεωγραφική προέλευση, τον χρόνο παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλα χαρακτηριστικά τους·

γ) το σήμα, εάν είναι αναγκαίο, προκειμένου να δηλωθεί ο προορισμός προϊόντος ή υπηρεσίας, και ιδίως όταν πρόκειται για εξαρτήματα ή ανταλλακτικά,

εφόσον η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

4 Η αυτοκινητοβιομηχανία Adam Opel AG (στο εξής: Adam Opel) είναι δικαιούχος του εθνικού εικονιστικού σήματος που αναπαριστάται κατωτέρω και που καταχωρίστηκε στη Γερμανία στις 10 Απριλίου 1990, μεταξύ άλλων για τα αυτοκίνητα οχήματα και για τα παιχνίδια (στο εξής: λογότυπος Opel):

5 Η Autec AG (στο εξής: Autec) κατασκευάζει, μεταξύ άλλων, τηλεκατευθυνόμενα αυτοκίνητα-μινιατούρες, τα οποία διαθέτει στο εμπόριο με το σήμα cartronic.

6 Στις αρχές του 2004, η Adam Opel διαπίστωσε ότι στην αγορά της Γερμανίας κυκλοφορούσε τηλεκατευθυνόμενο αντίγραφο-μινιατούρα σε κλίμακα 1:24 του μοντέλου Opel Astra V8 coupé, στη μάσκα του οποίου είχε τεθεί ο λογότυπος Opel, όπως ακριβώς και στο πρωτότυπο αυτοκίνητο. Κατασκευαστής του παιχνιδιού αυτού είναι η Autec.

7 Το σήμα cartronic, συνοδευόμενο από το σύμβολο ®, εμφανίζεται ευκρινώς στο οπίσθιο μέρος του εγχειριδίου με τις οδηγίες χρήσεως που συνοδεύει κάθε μινιατούρα, καθώς και στο εμπρόσθιο μέρος του τηλεχειριστηρίου. Επιπλέον, οι ενδείξεις «AUTEC® AG» και «AUTEC® AG D 90441 Nürnberg» εμφανίζονται στο οπισθόφυλλο των οδηγιών χρήσεως, ενώ η δεύτερη εμφανίζεται και σε αυτοκόλλητο στο οπίσθιο μέρος του τηλεχειριστηρίου.

8 Με αγωγή της ενώπιον του Landgericht Nürnberg-Fürth, η Adam Opel ζήτησε να υποχρεωθεί η Autec, μεταξύ άλλων, να μη χρησιμοποιεί, κατά τις συναλλαγές της, τον λογότυπο Opel στα αυτοκίνητα- μινιατούρες, καθώς και να μην προσφέρει, εμπορεύεται, κατέχει προς τον σκοπό αυτόν, εισάγει ή εξάγει αυτοκίνητα-μινιατούρες που φέρουν το σήμα αυτό, επ' απειλή προστίμου ύψους 250 000 ευρώ για κάθε παράβαση ή, επικουρικώς, επ' απειλή στερητικής της ελευθερίας ποινής μέγιστης διάρκειας έξι μηνών.

9 Η Adam Opel θεωρεί ότι η χρησιμοποίηση του λογοτύπου Opel στα παιχνίδια-μινιατούρες αυτοκινήτων που κατασκευάζει και διαθέτει στο εμπόριο η Autec αποτελεί απομίμηση του σήματος αυτού. Ισχυρίζεται ότι το εν λόγω σήμα χρησιμοποιείται για προϊόντα πανομοιότυπα με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί, δηλαδή για παιχνίδια. Πρόκειται για χρήση του σημείου ως σήματος κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου, διότι το κοινό θεωρεί δεδομένο ότι ο κατασκευαστής των αυτοκινήτων σε μινιατούρα, που φέρουν συγκεκριμένο σήμα, τα κατασκευάζει και τα διαθέτει στην αγορά με την άδεια του δικαιούχου του σήματος.

10 Επικαλούμενη τις αποφάσεις διαφόρων γερμανικών δικαστηρίων, η Autec, η οποία υποστηρίζεται από την Deutscher Verband der Spielwaren-Industrie eV (γερμανική ένωση κατασκευαστών παιχνιδιών), απαντά ότι η χρησιμοποίηση ενός προστατευόμενου σήματος στις μινιατούρες που αποτελούν ακριβή αντίγραφα αυτοκινήτων της εν λόγω μάρκας δεν συνιστά χρήση του σήματος ως σήματος. Στην κρινομένη υπόθεση δεν θίγεται η αρχική λειτουργία του λογοτύπου Opel, καθόσον, χάρη στη χρησιμοποίηση των σημάτων cartronic και AUTEC, καθίσταται σαφές στο

κοινό ότι η μινιατούρα δεν προέρχεται από τον κατασκευαστή του αυτοκινήτου του οποίου αποτελεί αντίγραφο. Κατά τα λοιπά, το κοινό είναι συνηθισμένο στο γεγονός ότι, εδώ και περισσότερα από εκατό χρόνια, η βιομηχανία παιχνιδιών αντιγράφει πιστά διάφορα προϊόντα που υφίστανται στην πραγματικότητα, μέχρι, δηλαδή, και το σήμα το οποίο φέρουν.

11 Υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 23ης Φεβρουαρίου 1999, C-63/97, BMW (Συλλογή 1999, σ. I-905), το Landgericht Nürnberg-Fürth κρίνει ότι η χρήση του λογοτύπου Opel εκ μέρους της Autec μπορεί να απαγορευθεί, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, μόνον εάν συνιστά χρήση του ως σήματος.

12 Το Landgericht Nürnberg-Fürth κλίνει υπέρ της απόψεως ότι συντρέχει χρήση εκ μέρους της Autec του λογοτύπου αυτού ως σήματος, καθόσον ο λογότυπος αυτός παραπέμπει στον κατασκευαστή του πρωτοτύπου του αυτοκινήτου. Διερωτάται, όμως, αν η χρήση αυτή, την οποία θεωρεί ταυτοχρόνως περιγραφική χρήση, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, μπορεί να επιτραπεί σύμφωνα με τη διάταξη αυτή στην περίπτωση που το ίδιο σήμα έχει καταχωριστεί και για τα παιχνίδια.

13 Θεωρώντας ότι για την επίλυση της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς είναι αναγκαία η ερμηνεία της οδηγίας, το Landgericht Nürnberg-Fürth αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί χρήση σήματος κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας [...] η χρήση ενός προστατευόμενου και για "παίγνια" σήματος, στην περίπτωση που ο κατασκευαστής ενός αυτοκινήτου μοντελισμού κατασκευάζει σε μικρογραφία αντίγραφο ενός υπαρκτού οχήματος το οποίο χρησιμοποιεί ως πρότυπο, συμπεριλαμβανομένου του υπάρχοντος επί του πρωτοτύπου σήματος του δικαιούχου, και το διαθέτει στο εμπόριο;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Αποτελεί το περιγραφόμενο στο πρώτο ερώτημα είδος της χρήσεως του σήματος ένδειξη περί του είδους ή της ποιότητας του αυτοκινήτου μοντελισμού κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1α, της οδηγίας [...];

3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

Ποια κριτήρια είναι κρίσιμα σε τέτοιου είδους περιπτώσεις προκειμένου να κριθεί αν η χρήση του σήματος γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και το εμπόριο;

Συμβαίνει αυτό, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που ο κατασκευαστής του αυτοκινήτου μοντελισμού θέτει επί της συσκευασίας και επί εξαρτήματος, το οποίο είναι αναγκαίο για τη χρήση του αυτοκινήτου μοντελισμού, σημείο το οποίο αναγνωρίζεται στις συναλλαγές ως ίδιον σήμα, μαζί με την εταιρική του επωνυμία και την έδρα της εταιρίας του;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

Επί της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας

14 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν εάν, στην περίπτωση που ένα σήμα έχει καταχωριστεί τόσο για αυτοκίνητα όσο και για παιχνίδια, η χρησιμοποίηση εκ μέρους τρίτου, χωρίς τη συγκατάθεση του

δικαιούχου του σήματος, σημείου πανομοιότυπου με αυτό το σήμα σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της ίδιας μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, και η διάθεση των μικρότερων αυτών μοντέλων στην αγορά συνιστούν, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, χρήση την οποία ο δικαιούχος του σήματος έχει δικαίωμα να απαγορεύσει.

15 Το άρθρο 5 της οδηγίας προσδιορίζει τα «[δ]ικαιώματα που παρέχει το σήμα», ενώ το άρθρο της 6 περιέχει κανόνες σχετικούς με τον «[π]εριορισμό των αποτελεσμάτων του σήματος».

16 Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας, το καταχωρισμένο σήμα παρέχει στον δικαιούχο του αποκλειστικό δικαίωμα. Σύμφωνα με το στοιχείο α΄ της ίδιας παραγράφου, το αποκλειστικό αυτό δικαίωμα παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να απαγορεύει σε κάθε τρίτον να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές, χωρίς τη συγκατάθεσή του, σημείο πανομοιότυπο με το σήμα για προϊόντα ή υπηρεσίες πανομοιότυπες με εκείνες για τις οποίες έχει καταχωριστεί το σήμα. Το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας απαριθμεί ενδεικτικώς τα είδη χρήσεως που ο δικαιούχος μπορεί να απαγορεύσει βάσει της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου. Άλλες διατάξεις της οδηγίας, όπως το άρθρο 6, ορίζουν συγκεκριμένους περιορισμούς των αποτελεσμάτων του σήματος (απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2002, C-206/01, Arsenal Football Club, Συλλογή 2002, σ. I-10273, σκέψη 38).

17 Για να μη διαφέρει από κράτος σε κράτος η προστασία που παρέχεται στον δικαιούχο του σήματος, εναπόκειται στο Δικαστήριο να δώσει μια ομοιόμορφη ερμηνεία στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας και ειδικότερα στην αναφερόμενη σε αυτό έννοια της «χρήσεως» (προπαρατεθείσα απόφαση Arsenal Football Club, σκέψη 45).

18 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι η χρήση του πανομοιότυπου προς το σήμα σημείου γίνεται όντως κατά τις συναλλαγές, εφόσον εντάσσεται στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας που επιδιώκει οικονομικά πλεονεκτήματα, και όχι στον ιδιωτικό τομέα (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Arsenal Football Club, σκέψη 40).

19 Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η χρήση αυτή έγινε χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του επίδικου σήματος.

20 Εφόσον ο λογότυπος Opel έχει καταχωριστεί για παιχνίδια, πρόκειται επιπλέον για την περίπτωση του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, δηλαδή την περίπτωση ενός πανομοιότυπου με το επίδικο σήμα σημείου για προϊόντα —παιχνίδια— πανομοιότυπα με εκείνα για τα οποία έχει καταχωριστεί το σήμα αυτό. Συναφώς, επιβάλλεται ειδικότερα η διαπίστωση ότι η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση γίνεται «για προϊόντα», κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, καθόσον αφορά την επίθεση σε προϊόντα σημείου πανομοιότυπου προς το σήμα, καθώς και την προσφορά, την εμπορία ή την κατοχή για τον σκοπό αυτό προϊόντων, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 3, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας (βλ. συναφώς προπαρατεθείσα απόφαση Arsenal Football Club, σκέψεις 40 και 41).

21 Πρέπει, εντούτοις, να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αποκλειστικό δικαίωμα παρέχεται για να μπορεί ο δικαιούχος του σήματος να προστατεύει τα ειδικά του συμφέροντα ως δικαιούχου, δηλαδή να διασφαλίζει ότι το σήμα αυτό μπορεί να επιτελέσει τις λειτουργίες του, και ότι, επομένως, η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να επιφυλάσσεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η χρήση του σημείου από τρίτον προσβάλλει ή μπορεί να προσβάλει τις λειτουργίες του σήματος και ιδίως την ουσιώδη λειτουργία του, που είναι να εγγυάται στους καταναλωτές την προέλευση του προϊόντος (προπαρατεθείσα απόφαση Arsenal Football Club και απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2004, C-245/02, Anheuser-Busch, Συλλογή 2004, σ. I-10989, σκέψη 59).

22 Ως εκ τούτου, η χρησιμοποίηση από τρίτον σημείου πανομοιότυπου με το καταχωρισμένο για παιχνίδια σήμα σε αυτοκίνητα-μινιατούρες μπορεί να απαγορευθεί, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, μόνον εάν προσβάλλει ή μπορεί να προσβάλει τις λειτουργίες του σήματος αυτού.

23 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι το επίδικο σήμα έχει καταχωριστεί τόσο για αυτοκίνητα οχήματα όσο και για παιχνίδια, το αιτούν δικαστήριο έχει εξηγήσει ότι, στη Γερμανία, ο μέσος καταναλωτής των προϊόντων της βιομηχανίας παιχνιδιών, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, είναι συνηθισμένος στις μινιατούρες που βασίζονται σε πραγματικά πρότυπα και δίνει μεγάλη σημασία στην απόλυτη πιστότητά τους έναντι του πρωτοτύπου· ως εκ τούτου, ο εν λόγω καταναλωτής θα αντιληφθεί τον λογότυπο Opel που εμφανίζεται στα προϊόντα της Autec ως ένδειξη του ότι πρόκειται για την αναπαραγωγή σε μινιατούρα ενός αυτοκινήτου μάρκας Opel.

24 Αν πρόθεση του αιτούντος δικαστηρίου ήταν με τις εξηγήσεις του να επισημάνει ότι το οικείο κοινό δεν αντιλαμβάνεται το πανομοιότυπο με τον λογότυπο Opel σημείο που εμφανίζεται στις μινιατούρες που εμπορεύεται η Autec ως ένδειξη ότι τα προϊόντα αυτά προέρχονται από την Adam Opel ή από επιχείρηση οικονομικώς συνδεδεμένη με αυτήν, τότε, οφείλει να διαπιστώσει ότι η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση δεν προσβάλλει την ουσιώδη λειτουργία του λογοτύπου Opel ως σήματος κατοχυρωμένου για παιχνίδια.

25 Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να προσδιορίσει, σε σχέση με τον μέσο καταναλωτή παιχνιδιών στη Γερμανία, αν η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση βλάπτει την ουσιώδη λειτουργία του λογοτύπου Opel ως σήματος κατοχυρωμένου για παιχνίδια. Κατά τα λοιπά, η Adam Opel δεν φαίνεται να έχει προβάλει ότι η χρήση αυτή προσβάλλει άλλες λειτουργίες του σήματος αυτού πέραν της ουσιώδους λειτουργίας του.

26 Πέραν αυτού, το αιτούν δικαστήριο, στηριζόμενο στην προπαρατεθείσα απόφαση BMW, διερωτάται αν συντρέχει εκ μέρους της Autec χρήση του λογοτύπου Opel ως σήματος καταχωρισμένου για αυτοκίνητα.

27 Συναφώς, είναι αληθές ότι η προπαρατεθείσα υπόθεση BMW αφορούσε τη χρήση σημείου πανομοιότυπου με το σήμα για υπηρεσίες, όμως, διαφορετικές από εκείνες για τις οποίες είχε καταχωριστεί το σήμα εκείνο, καθόσον το επίδικο σε εκείνη την κύρια δίκη σήμα BMW είχε καταχωριστεί μεν για αυτοκίνητα, όχι όμως και για

υπηρεσίες επισκευής αυτοκινήτων. Εντούτοις, τα αυτοκίνητα που διατίθενται στο εμπόριο υπό το σήμα BMW από τον δικαιούχο του σήματος αυτού αποτελούσαν αυτό τούτο το αντικείμενο των υπηρεσιών —της επισκευής αυτοκινήτων—, τις οποίες παρείχαν τρίτοι, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η εξακρίβωση της προελεύσεως των αυτοκινήτων μάρκας BMW, που αποτελούσαν τα αντικείμενα των υπηρεσιών αυτών. Λαμβάνοντας υπόψη αυτόν ακριβώς τον συγκεκριμένο και άρρηκτο σύνδεσμο μεταξύ των προϊόντων που φέρουν το σήμα και των υπηρεσιών που παρέχουν οι τρίτοι, το Δικαστήριο έκρινε ότι, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της προπαρατεθείσας υποθέσεως BMW, η χρήση από τον τρίτον του σημείου που ήταν πανομοιότυπο με το σήμα το οποίο είχε καταχωριστεί για προϊόντα που διέθετε στο εμπόριο όχι ο τρίτος, αλλά ο δικαιούχος του σήματος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας.

28 Πέραν της συγκεκριμένης αυτής περιπτώσεως της χρήσεως σήματος από τρίτον παρέχοντα υπηρεσίες που έχουν ως αντικείμενο τα προϊόντα τα οποία φέρουν το σήμα αυτό, το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αναφέρεται στη χρήση σημείου πανομοιότυπου με το σήμα που έχει καταχωριστεί για προϊόντα που διαθέτει στο εμπόριο ή για υπηρεσίες που παρέχει ο τρίτος, οι οποίες ταυτίζονται με εκείνες για τις οποίες έχει καταχωριστεί το σήμα.

29 Πράγματι, αφενός, η ερμηνεία κατά την οποία τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας είναι αυτά που διατίθενται στο εμπόριο ή που παρέχονται από τον τρίτον, απορρέει από την ίδια τη διατύπωση της διατάξεως αυτής, ιδίως από τους όρους «να χρησιμοποιεί [...] για προϊόντα ή υπηρεσίες». Αφετέρου, η αντίθετη ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα οι όροι «προϊόντα» και «υπηρεσίες» που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας να δηλώνουν, ενδεχομένως, τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του δικαιούχου του σήματος, ενώ οι όροι «προϊόν» και «υπηρεσία» που απαντούν στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία β΄ και γ΄, της οδηγίας να αναφέρονται στα προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο ή στις υπηρεσίες που παρέχονται από τον τρίτον, οδηγώντας, έτσι, αντίθετα προς την οικονομία της οδηγίας, στην ερμηνεία των ίδιων όρων κατά τρόπο διαφορετικό, αναλόγως του αν διαλαμβάνονται στο άρθρο 5 ή στο άρθρο 6.

30 Στην υπόθεση της κύριας δικης, εφόσον η Autec δεν πωλεί αυτοκίνητα, δεν συντρέχει εκ μέρους της χρήση του λογοτύπου Opel ως σήματος καταχωρισμένου για αυτοκίνητα, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας

31 Κατά πάγια νομολογία, στο Δικαστήριο απόκειται να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που μπορεί να του είναι χρήσιμα για την εκδίκαση της υποθέσεως της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως αν έγινε σχετική μνεία κατά τη διατύπωση των ερωτημάτων του (βλ. αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-456/02, Trojani, Συλλογή 2004, σ. I-7573, σκέψη 38, και της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-258/04, Ιωαννίδης, Συλλογή 2005, σ. I-8275, σκέψη 20).

32 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υποθέσεως της κύριας δίκης, πρέπει επίσης να παρασχεθεί στο αιτούν δικαστήριο ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας.

33 Βεβαίως, το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας, σε αντίθεση με το άρθρο 5, παράγραφος 1, δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να θεσπίσουν στο εθνικό τους δίκαιο την προστασία που προβλέπει, αλλά τους παρέχει απλώς την ευχέρεια να τη θεσπίσουν (απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-292/00, Davidoff, Συλλογή 2003, σ. I-389, σκέψη 18). Εντούτοις, με την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, από τα ερωτήματα που είχε θέσει το Bundesgerichtshof (Γερμανία) και που εξέτασε το Δικαστήριο στην προπαρατεθείσα απόφαση Davidoff προκύπτει ότι ο Γερμανός νομοθέτης έχει θέσει σε εφαρμογή τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας.

34 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρώτον, ο λογότυπος Opel έχει καταχωριστεί και για αυτοκίνητα, δεύτερον, με την επιφύλαξη της επαληθεύσεως από το αιτούν δικαστήριο, πρόκειται για σήμα παγκοίνως γνωστό στη Γερμανία για τέτοιου είδους προϊόντα και, τρίτον, το αυτοκίνητο και το αυτοκίνητο-μινιατούρα δεν

αποτελούν παρόμοια προϊόντα. Ως εκ τούτου, η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση μπορεί επίσης να απαγορευθεί, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας, αν από τη χρήση αυτή αντλείται, χωρίς νόμιμη αιτία και ως μη έδει, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του εν λόγω σήματος, ως σήματος καταχωρισμένου για αυτοκίνητα, ή αν η χρήση αυτή είναι βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.

35 Η Adam Opel υποστήριξε, κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, ότι έχει συμφέρον από την καλή ποιότητα των αυτοκινήτων μοντελισμού μάρκας Opel και από την πλήρως ενημερωμένη αναπαράσταση των μοντέλων αυτών, καθόσον, σε αντίθετη περίπτωση, η φήμη του σήματος αυτού, ως σήματος καταχωρισμένου για αυτοκίνητα, θα υφίστατο βλάβη.

36 Πρόκειται, εν πάση περιπτώσει, για εκτίμηση που αφορά τα πραγματικά περιστατικά. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει αν η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση συνιστά, ενδεχομένως, χρήση από την οποία αντλείται, χωρίς νόμιμη αιτία και ως μη έδει, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή αν η χρήση αυτή είναι βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.

37 Επομένως, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, όταν ένα σήμα είναι καταχωρισμένο ταυτοχρόνως για αυτοκίνητα —για τα οποία είναι παγκοίνως γνωστό— και για παιχνίδια, η χρησιμοποίηση από τρίτον, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, σημείου πανομοιότυπου με το σήμα αυτό σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της σχετικής μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, και η διάθεσή τους στο εμπόριο:

— συνιστούν, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, χρήση που ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύει αν η χρήση αυτή βλάπτει ή μπορεί να βλάψει τις λειτουργίες του σήματος, ως σήματος καταχωρισμένου για παιχνίδια,

— συνιστούν, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας, χρήση που ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύσει —υπό την προϋπόθεση ότι η προστασία που προβλέπει η διάταξη αυτή έχει υιοθετηθεί από το εθνικό δίκαιο— αν από τη χρήση αυτή αντλείται, χωρίς νόμιμη αιτία και ως μη έδει, όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή αν η χρήση αυτή είναι βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

38 Καίτοι, με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί τυπικά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, από την απόφαση περί πραπομπής προκύπτει σαφώς ότι στην πραγματικότητα ζητεί την ερμηνεία του σημείου β΄ της ίδιας παραγράφου.

39 Κατ' αρχάς, πρέπει να επισημανθεί ότι η επίδικη στην κύρια δίκη χρήση του λογοτύπου Opel δεν μπορεί να επιτραπεί βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας. Πράγματι, η χρησιμοποίηση του σήματος αυτού στις μινιατούρες της Autec δεν σκοπεί στο να δηλώνει τον προορισμό των παιχνιδιών αυτών.

40 Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας, το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο του να απαγορεύει σε τρίτους να χρησιμοποιούν στις συναλλαγές ενδείξεις περί το είδος, την ποιότητα, την ποσότητα, τον προορισμό, την αξία, τη γεωγραφική προέλευση, τον χρόνο παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλα χαρακτηριστικά τους.

41 Η Adam Opel και η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι ο επιδιωκόμενος με τη διάταξη αυτή σκοπός είναι ιδίως να εμποδίσει τον δικαιούχο του σήματος να αντιτάσσεται στη χρήση από τρίτον περιγραφικής ενδείξεως ενός χαρακτηριστικού των προϊόντων ή των υπηρεσιών του. Όμως, ο λογότυπος Opel ουδόλως αποτελεί

ένδειξη του είδους, της ποιότητας ή άλλων χαρακτηριστικών των αυτοκινήτων σε μινιατούρα. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων συμμερίζεται μεν την ίδια άποψη για την επίδικη στην κύρια δίκη χρήση, πλην όμως δεν αποκλείει το ενδεχόμενο, υπό άλλες πραγματικές συνθήκες, στις οποίες οι μινιατούρες θα προορίζονταν για συλλέκτες, η απόλυτα πιστή αναπαραγωγή κάθε λεπτομέρειας του πρωτότυπου αυτοκινήτου να μπορεί, ενδεχομένως, να αποτελέσει ουσιώδες χαρακτηριστικό της εν λόγω κατηγορίας προϊόντων· ως εκ τούτου, το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', θα μπορούσε επίσης να αφορά και το πιστό αντίγραφο του σήματος.

42 Συναφώς, καίτοι η διάταξη αυτή αποσκοπεί κατ' αρχήν στο να εμποδίσει τον δικαιούχο ενός σήματος να απαγορεύει σε ανταγωνιστές του να κάνουν χρήση ενός ή περισσότερων περιγραφικών όρων που αποτελούν μέρος του σήματός του, προκειμένου να δηλώσουν ορισμένα χαρακτηριστικά των προϊόντων τους (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-108/97 και C-109/97, Windsurfing Chiemsee, Συλλογή 1999, σ. I-2779, σκέψη 28), η διατύπωσή της δεν παρέχει καμιά ένδειξη ότι εφαρμόζεται ειδικά σε τέτοιου είδους καταστάσεις.

43 Δεν μπορεί, επομένως, να αποκλειστεί εκ των προτέρων το ενδεχόμενο η διάταξη αυτή να επιτρέπει σε τρίτον τη χρήση ενός σήματος, αν η χρήση αυτή συνίσταται στην παροχή ενδείξεως σχετικής με το είδος, την ποιότητα ή άλλων χαρακτηριστικών των προϊόντων που διατίθενται στο εμπόριο από τον εν λόγω τρίτον, υπό τη προϋπόθεση ότι η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία και στο εμπόριο.

44 Πάντως, η χρησιμοποίηση σημείου πανομοιότυπου με σήμα καταχωρισμένο μεταξύ άλλων για αυτοκίνητα σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της σχετικής μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, δεν σκοπεί στην παροχή ενδείξεως σχετικής με κάποιο χαρακτηριστικό των εν λόγω αυτοκινήτων σε μινιατούρα, αλλά αποτελεί απλώς ένα από τα στοιχεία της πιστής αναπαραγωγής των αυθεντικών αυτοκινήτων.

45 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, όταν ένα σήμα έχει καταχωριστεί, μεταξύ άλλων, για αυτοκίνητα, η χρησιμοποίηση από τρίτον,

χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, σημείου πανομοιότυπου με το σήμα αυτό σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της σχετικής μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, και η διάθεσή τους στο εμπόριο δεν αποτελούν τη χρήση ενδείξεως σχετικής με κάποιο χαρακτηριστικό αυτών των αυτοκινήτων σε μινιατούρα, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας.

Επί του τρίτου ερωτήματος

46 Δεδομένης της απαντήσεως που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα παρέλκει η απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

47 Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Όταν ένα σήμα είναι καταχωρισμένο ταυτοχρόνως για αυτοκίνητα —για τα οποία είναι παγκοίνως γνωστό— και για παιχνίδια, η χρησιμοποίηση από τρίτον, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, σημείου

πανομοιότυπου με το σήμα αυτό σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της σχετικής μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, και η διάθεσή τους στο εμπόριο:

— **συνιστούν, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, χρήση που ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύει αν η χρήση αυτή βλάπτει ή μπορεί να βλάψει τις λειτουργίες του σήματος, ως σήματος καταχωρισμένου για παιχνίδια,**

— **συνιστούν, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, χρήση που ο δικαιούχος του σήματος δικαιούται να απαγορεύει —υπό την προϋπόθεση ότι η προστασία που προβλέπει η διάταξη αυτή έχει υιοθετηθεί από το εθνικό δίκαιο— αν με τη χρήση αυτή αντλείται χωρίς νόμιμη αιτία και ως μη έδει όφελος από τον διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη του σήματος ή αν η χρήση αυτή είναι βλαπτική για τον εν λόγω διακριτικό χαρακτήρα ή τη φήμη.**

2) **Όταν ένα σήμα έχει καταχωριστεί, μεταξύ άλλων, για αυτοκίνητα, η χρησιμοποίηση από τρίτον, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος, σημείου πανομοιότυπου με το σήμα αυτό σε αυτοκίνητα-μινιατούρες της σχετικής μάρκας, προκειμένου να αναπαραχθούν πιστά τα αυτοκίνητα αυτά, και η διάθεσή τους στο εμπόριο δεν αποτελούν χρήση ενδείξεως σχετικής με κάποιο χαρακτηριστικό αυτών των αυτοκινήτων σε μινιατούρα, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 89/104.**

(υπογραφές)